

Watersnoodramp 1953

Evacuatie en hulp

De eerste helpers

De eerste helpers waren personen die direct hulp kwamen bieden. Met gevaar voor eigen leven probeerden ze in die rampnacht zoveel mogelijk personen te redden.

Met touwen om hun middel zwommen ze door het ijskoude water naar halfingestorte huizen. Anderen liepen over bergen wrakhout om hun dorpsgenoten te bereiken, of men probeerde een soort vlotten te maken om zo mensen uit hun huizen te kunnen halen. De redders voeren met kleine roeibootjes langs huizen om te kijken of er nog mensen op zolders zaten. De harde wind en de kou bemoeilijkten de reddingspogingen.

Vissers

Vissers uit Urk kwamen helpen met hun vissersschepen (kotters). Zij gingen op redding uit en vroegen met hun radio om hulp in de vorm van rubberboten, medicamenten, drinkwater of voedsel. Ook vissersschepen uit Katwijk, IJmuiden, Scheveningen, Volendam en niet te vergeten Yerseke en Zierikzee kwamen met hun bemanning hulp verlenen.

Militairen

Op zondagmorgen werden alle militairen in Nederland opgeroepen. Twaalfduizend van hen boden hulp in het rampgebied. Zij hebben duizenden mensen gered; later hielpen zij ook bij het dichtmaken van de dijken en bij de evacuatie van de mensen.

Amerikaanse, Engelse en Belgische militairen schoten te hulp met hun helikopters, want Nederland bezat er zelf maar één. Ze gebruikten stukken dijk als landingsbaan. De helikopters hadden het voordeel dat zij overal konden komen. Zij daalden neer bij bomen en daken die verzakten, speurden door vensters van huizen naar overlevenden. Zij haalden met touwen en touwladders mensen van daken en zolders, vervoerden gewonden op brancards. Zij brachten geneesmiddelen, artsen, voedsel en drinkwater. Met behulp van rubberboten, vletten en DUKW's (=amfibievoertuig, dit voertuig kon zowel varen als rijden) werden ook vele mensen gered. Om aan hun redders te

Weet je dat ze vroeger van zeewier ook dijken maakten?

Vanaf de Middeleeuwen werden op verschillende plaatsen langs de Zuiderzee dijken gebouwd van zeewier. Een wierdijk had als voordeel boven een aarden dijk dat het gedroogde wier onder druk samenpakte tot een harde massa die veel minder te lijden had onder afslag. Door hun steile opbouw waren ze echter veel kwetsbaarder voor ondermijning door de golfslag. Alleen in de Wieringermeer en op Texel zijn nog restanten te vinden van oude wierdijken.

laten zien dat ze nog op zolders zaten, bonden mensen lakens aan een stok en hingen die uit het raam.

Droppings

Er was een groot gebrek aan water en voedsel. Op dinsdag 3 februari vonden overal op droge plaatsen droppings plaats. Vliegtuigen en helikopters gooiden zandzakken, rubberboten, lieslaarzen, voedsel (onder andere veertigduizend broden) en drinkwater naar beneden.

Inzamelingen

De mensen waren alles kwijt, hun huis, het meubilair, geld, kleren, speelgoed. Meteen na de ramp werd een rampenfonds ingesteld om

geld in te zamelen. Er werd ruim 140 miljoen gulden (=ongeveer 63 miljoen euro) gestort in het fonds. Voor die tijd was dat heel veel geld. Vanuit de hele wereld zond men hulpgoederen (kleding, huisraad, linnengoed en voedsel). Het Rode Kruis was ondertussen ook al begonnen met het inzamelen van goederen. Het ontving zelfs zoveel materiaal, dat ze na enige tijd niet meer wisten wat ze ermee aan moesten. Een deel van de goederen werd verscheept naar landen in de Derde Wereld.

Evacuatie

Sommige mensen vluchtten hun huis uit naar hoger gelegen plaatsen. Daar moesten ze natuurlijk worden opgevangen. Dit gebeurde in gemeentehuizen, cafés of op andere plaatsen waar genoeg ruimte was. Anderen werden uit hun huizen gered en met bootjes of helikopters naar veiligere plaatsen gebracht.

HUISKNECHT

onverschillig
A 3970

DAGMIJN

kunne

keuke

ris 1

1-A 397

Wageningen - 10
de velden

Wageningen

QUESTIONS ABOUT A NEW... MY
I SHALL WISH TO EXHIBIT THE MACHINE
MIGHT TAKE INTEREST IN A THING
I NOT WISH TO MAKE A PUBLIC S
EXHIBIT. I WANT TO SHOW IT TO ME
UNDERSTAND MACHINERY. MR. BROWNE
CONGRESS VOLUNTEERED TO GET ME
TO HIM ON THE SUBJECT. STILL I
WANT MORE THOROUGH ACQUAINTANCE
MIGHT BE ABLE TO MAKE SOME SUCH
BENEFICIAL TO ME IN EXHIBITING
I AM LARGE ENOUGH TO RECEIVE SUCH C
SEE THE MACHINE. I WANT A ROOM
LEAVE IT WHEN I AM ABSENT AND
I BE LIABLE TO GO IN AND INJURE IT

Maar de mensen konden niet op deze opvangplaatsen blijven. Daar was nauwelijks ruimte om te slapen. Er was te weinig water en voedsel. Bovendien was het erg ongezond om veel mensen op een kluitje te laten zitten onder slechte hygiënische omstandigheden. Er braken dan gemakkelijk besmettelijke ziekten uit. Daarom moesten alle bewoners worden geëvacueerd. Evacueren betekent dat mensen uit hun eigen woonplaats ergens anders moesten worden ondergebracht.

In Rotterdam gebruikte men de Ahoyhal om evacués op te vangen. Maar eerst moesten de mensen vanuit de getroffen gebieden naar Rotterdam worden gebracht. Dat was de taak van het Rode Kruis. De lange reis naar Rotterdam in overvolle binnenvaartschepen was geen pretje. De mensen hadden vaak twee nachten niet geslapen. Ze hadden honger en waren nog steeds bang. Iedereen was vreselijk ongerust over het lot van familie en vrienden. Vanuit de opvangplaatsen, de

Ahoyhal en de veemarkthallen in Den Bosch, werden de geëvacueerden ondergebracht bij gastgezinnen overal in het land. Je had geluk als je terecht kon bij familie. Anderen kwamen terecht bij wildvreemden. Sommigen woonden maandenlang bij vreemden in huis. De kinderen gingen dan naar school in een vreemde stad. Soms werden ze ook nog geplaagd omdat ze dialect spraken.

Weet je dat er meer slachtoffers van overstromingen van rivieren vallen dan door stormvloed op zee?

De gele rivier (Huang He) in China spant hierbij de kroon. Deze rivier die ook "China's verdriet" wordt genoemd, heeft meer slachtoffers gemaakt dan welke andere rivier ter wereld ook. In 1931 verdrinken bij één enkele overstroming bijna vier miljoen mensen, dus meer dan 2000 keer zoveel als bij de watersnood van 1953.

Noodtoestand

In het rampgebied werd de noodtoestand uitgeroepen. Dat betekende dat je niet overal kon gaan en staan waar je wilde. De avondklok werd ingesteld. Dit betekende dat je 's avonds niet naar buiten mocht. Om in het rampgebied te komen had je een vergunning nodig; dit was om diefstal tegen te gaan. Als je bij je eigen huis wilde gaan kijken, moest er altijd een politieagent mee. Politieagenten vanuit het hele land kwamen de verlaten woningen bewaken. Toch bleven er helaas dieven in het rampgebied actief.

*Alles om te
nederigheids - 121*

Slachtoffers

Er zijn 1835 mensen om het leven gekomen; in Zeeland 873 personen, in Zuid-Holland 686, in Noord-Brabant 254 en elders in het land 22. 1683 lichamen werden gevonden, 152 van de verdrinken personen werden nooit gevonden. Ten gevolge van de ramp verloren vele kinderen hun ouders. Er waren talloze gewonden en zieken. In sommige dorpen waren honderden slachtoffers te betreuen.

Het zwaarst getroffen waren Oude Tonge op het eiland Goeree-Overflakkee (305 doden), Stavenisse op Tholen (156 doden) en Nieuwerkerk op Schouwen-Duiveland (288 doden).

72.000 mensen moesten tijdelijk ergens anders worden ondergebracht.

Meer dan 47.000 huizen, scholen, kerken en andere gebouwen werden beschadigd.

Er verdrinken 20.000 koeien, 12.000 varkens, 165.000 stuks pluimvee, 1750 koeien en 2750 stuks kleinvee, zoals schapen en geiten.

Opdracht 3

Lees de hoofdstukken 8,9 en 10 uit het boek 'Oosterschelde Windkracht tien' van Jan Terlouw.

Watersnoodramp 1953

Weer terug

Meteen na de ramp begon Rijkswaterstaat met het herstellen van een aantal dijken. Iedereen werd opgetrommeld om mee te helpen. Het leek bijna een onmogelijke opgave om de 89 grote stroomgaten en 400 bressen zo snel mogelijk te herstellen.

Maar het lukte om een deel van de dijken vrij snel na de ramp te dichtten.

Men herstelde de dijken met allerlei materiaal zoals zandzakken, schepen die men liet zinken, stenen en caissons.

Het laatste gat in de dijk, bij Ouwerkerk op Schouwen-Duiveland werd op 6 november 1953, negen maanden na de Watersnoodramp, gedicht. Het water dat er bij eb en vloed twee

*Alleen de
vergeet niet - 11
scen de vloed*

keer per dag doorheen stroomde, had het gat steeds groter en dieper gemaakt. Het sluiten van dit laatste gat was een gedenkwaardige gebeurtenis, waarbij koningin Juliana aanwezig was. Toen de laatste caisson op zijn plaats lag loeiden alle scheepshoorns van de schepen in de buurt. De volgende dag hesen veel mensen de vlag om deze belangrijke gebeurtenis te vieren.

In één van de caissons bij Ouwerkerk is tegenwoordig het Watersnoodmuseum gevestigd. Hier vind je veel informatie over de Ramp van 1953.

Weet je wat een coupure is?

Een coupure is een onderbreking in de dijk; deze opening dient om het verkeer door te laten. Aan weersijden van de coupure is een stenen of betonnen muur gemaakt waarin bij hoge waterstand balken (vloedplanken) geplaatst kunnen worden, zodat het gat in de dijk weer gesloten is. Tegen deze balken brengt men zandzakken aan om het water beter te kunnen tegenhouden.

Toen de dijken weer enigszins waren hersteld en het water was weggepompt, konden de mensen beginnen met schoonmaken. Probeer je maar eens voor te stellen hoe een huis er van binnen uitziet als negen maanden lang het zeewater vrij spel heeft gehad. Het land zag eruit alsof het de zeebodem was. Planten, struiken en bomen waren doodgegaan door het zoute water. In de huizen lag slib. Alles was bezaaid met schelpen en zeewier. Overal zaten zeepokken op. Het zag er hopeloos uit, maar toch begonnen speciale schoonmaakkploegen met schoonmaken.

Opdracht 4

Wat is precies een caisson?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zodra een straat was schoongemaakt, kregen de bewoners bericht dat ze weer terug konden komen naar hun huizen. Soms moest er aan de huizen zelf ook nog veel worden gedaan. Het zoute water was doorgedrongen in de muren en het pleisterwerk liet los. Nu, na 55 jaar, zit het zout nog steeds in de muren. Deze huizen worden waterhuizen genoemd.

Iedereen kreeg geld en goederen om zijn huis op te knappen. Dit werd geregeld door Rampschadebureaus die werden geïnstalleerd in de dorpen.

Wrakhout en rommel moesten worden opgeruimd. Huizen en gebouwen moesten worden schoongemaakt. Dit schoonmaken noemde men "modderen" en de personen die schoonmaakten behoorden tot de zogenaamde "modderploegen". Een andere grote klus was het opruimen van alle dode dieren. De mensen die hiermee belast waren, werden "kadaverploegen" genoemd.

END OF THE LINE

MAKE SOME SUGGESTIONS ABOUT A NEW MACHINERY IN WASHINGTON. I SHALL WISH TO EXHIBIT THE MACHINE GENTLEMEN AS MIGHT TAKE INTEREST IN A THING SELF OR MY MACHINE. I WANT TO SHOW IT TO ME APPRECIATE AND UNDERSTAND MACHINERY. MR. BROWN REPRESENTATIVE IN CONGRESS VOLUNTEERED TO GET ME I HAVE WRITTEN TO HIM ON THE SUBJECT. STILL I UNDERSTAND OF YOUR MORE THOROUGH ACQUAINTANCE CITY THAT YOU MIGHT BE ABLE TO MAKE SOME SUGGESTIONS WHICH MIGHT BE BENEFICIAL TO ME IN EXHIBITING I WANT A ROOM LARGE ENOUGH TO RECEIVE SUCH GENTLEMEN WHO WISH TO SEE THE MACHINE. I WANT A ROOM CAN SAFELY LEAVE IT WHEN I AM ABSENT AND NO ONE WOULD BE LIABLE TO GO IN AND INJURE IT.

Watersnoodramp 1953

De Deltawerken

Voor de Watersnoodramp had men al plannen bedacht om zuidwest Nederland beter te kunnen beschermen tegen stormvloeden. Men wilde na de Ramp Nederland zo snel mogelijk veiliger maken voor volgende stormvloeden. Meteen na de Ramp, op 18 februari 1953, benoemde minister Algera van Verkeer en Waterstaat een groep van deskundigen: deze groep noemde men de "Deltacommissie". Deze commissie moest onderzoeken wat er het beste kon gebeuren.

Een belangrijke vraag die de Deltacommissie moest beantwoorden was hoe hoog de dijken moesten zijn om te voorkomen dat bij een volgende stormvloed het land weer zou overstroomden.

De commissie bepaalde dat de dijken vijf meter boven NAP (Normaal Amsterdams Peil) moesten zijn. Dit noemde men Deltahoogte.

Het gevolg was dat veel dijken, dammen en duinen moesten worden verhoogd.

Een ander belangrijk besluit van de commissie was dat men de kust van Nederland wilde verkorten door de zeearmen af te sluiten. Aan het eind van deze zeearmen hadden de ergste overstromingen plaatsgevonden. Bij de gevolgen voor natuur en milieu stond men niet stil. Er was haast bij. Het ging immers om de veiligheid van duizenden mensen.

Het hele plan noemde men het Deltaplan of de Deltawerken.

Op 5 november 1957 kwam er een zogenaamde Deltawet.

In deze wet stond dat de zeegaten Haringvliet, Brouwershavense Gat, Oosterschelde, Veerse Gat en Zandkreek moesten worden afgesloten.

Stormvloedkering Hollandsche IJssel (1958)

Zeven jaar na de ramp in 1960, werd het plan van de Deltacommissie gepresenteerd. Onder tussen had men niet stilgezeten. Men was alvast begonnen met de bouw van een stormvloedkering in de Hollandsche IJssel. Al voor de Watersnoodramp had men gemerkt dat, als het zeewater tijdens een storm de Nieuwe Waterweg ingestuwd werd, het water in de smalle Hollandsche IJssel wel erg hoog kwam te staan. De toestand van de dijken langs deze rivier was niet al te best, terwijl er in dit deel van Nederland veel mensen woonden.

De stormvloedkering in de Hollandsche IJssel ziet er als volgt uit: aan beide kanten van de rivier staan hoge torens. Tussen die torens hangt een enorme schuif. De schuif kan tussen de torens op en neer worden gehesen. De schuif staat bijna altijd omhoog. Als het stormt gaat de schuif dicht, zodat het hoge water wordt tegengehouden. De stormvloedkering was in 1958 klaar. In 1976 werd een tweede schuif gebouwd.

Zandkreekdam (1960) en Veerse dam (1961)

Het tweede project van de Deltawerken was de Zandkreekdam, een korte dam tussen Noord-Beveland en Zuid-Beveland. De ingenieurs die alle dammen moesten ontwerpen, wisten dat de Deltawerken een heel ingewikkelde klus werd. Er moest met veel dingen rekening gehouden

Weet je dat een kust kan wandelen??

De zandige Noordzeekust is voortdurend in beweging. Onder invloed van golven en wind bewegen meters zand heen en weer. Duinen breken af tijdens de stormen en groeien op andere plaatsen weer aan, zandbanken en stroomgeulen veranderen steeds van plaats. Dat noemen we een wandelende kust. In 1990 besloot de overheid dat de kustlijn op zijn plaats moet blijven liggen. Jaarlijks wordt de kust opgemeten. Door regelmatig zand op te spuiten, wordt door de zee weggevoerd zand weer aangevuld.

worden, zoals de stroming van het water, de hoeveelheid water die door de rivieren geloosd werd en natuurlijk de scheepvaart.

Daarom besloten de ingenieurs te beginnen met de gemakkelijkste dam. Zo konden ze aldoende leren. Men begon aan twee kanten tegelijk te bouwen. De stukken dam groeiden dus langzaam naar elkaar toe. In het midden werd de opening steeds kleiner. Dezelfde hoeveelheid water moest tussen de steeds smaller geworden opening door. Hoe nauwer het gat, hoe sneller het water stroomde.

Dan was er natuurlijk de vraag hoe je de dam moest sluiten. In de Zandkreekdam werd het laatste gat dichtgemaakt met een caisson. Volgens werd er over de caisson zand gespoten. De Zandkreekdam was klaar in 1960.

Op 1 oktober 1960 mocht voor het eerst verkeer over de dam. Noord-Beveland was geen eiland meer. Bij de opening liep er een schaap achter de muziekkorpsen mee. Letterlijk werd hiermee bedoeld: als er één schaap over de dam is volgen er meer. Met andere woorden; het eerste deel van het Deltaplan is klaar, de rest moet nu spoedig volgen.

Met het openstellen van de rijweg op de dam kwam er ook een eind aan de veerdiensten die honderden jaren tussen Noord-Beveland en Zuid-Beveland en tussen Noord-Beveland en Walcheren hadden gevaren. Er was een veer tussen Wolphaartsdijk en Kortgene en van Veere naar Kamperland.

Na de Zandkreekdijk werd het Veerse Gat afgesloten: de Veerse Gatdam. Ook bij de bouw van deze dam begon men met het bouwen vanaf twee oevers. Het laatste gat dat overbleef werd ook afgesloten met caissons. Deze caissons waren zo hoog als een flatgebouw van zeven verdiepingen.

Sleepboten sleepten deze caissons naar hun plaats om daar te laten zinken.

De Veerse Gatdam was in 1961 klaar. Het water tussen de twee dammen heet tegenwoordig het Veerse Meer.

De Grevelingendam (1965) en Volkerakdam (1970)

Net als bij de vorige dammen begon men bij de Grevelingendam weer vanaf beide kanten te bouwen. Uiteindelijk bleven er twee gaten over. Het ene gat vulde men met caissons. Het andere gat maakte men op een andere wijze dicht. Er werd een kabelbaan gebouwd. Aan de kabel hingen gondels en aan die gondels hingen netten waarin men stenen vervoerde.

Hingen de stenen boven de juiste plek, dan werd het net opengemaakt en vielen de stenen in zee. Als er voldoende stenen lagen, werden ze met zand bedekt en daarna met asfalt.

De Grevelingendam was klaar in 1964.

Na de Grevelingen werd de Volkerakdam aangelegd, een dam tussen Goeree-Overflakkee en Noord-Brabant. Over het Haringvliet werd een brug gebouwd.

Toen de Volkerakdam klaar was, kon het water van de grote rivieren alleen nog worden afgevoerd via het Haringvliet en de Nieuwe Waterweg bij Rotterdam.

De Haringvlietdam (1971)

Omdat het rivierwater van de Rijn, Waal en Maas via het Haringvliet naar de zee stroomt, kon deze rivierarm niet geheel worden afgesloten. Er werd een rij sluizen gebouwd om een opening in de dam te houden. De sluizen staan open als het eb is, het rivierwater kan dan de zee instromen. Als het vloed is, sluiten de sluizen. Dit soort sluizen worden spuisluizen of uitwateringssluizen genoemd.

Hoe werden deze sluizen gebouwd? In zee bouwde men een hoge dijk in de vorm van een rechthoek. Binnen die dijk ontstond een meer dat kon worden leeggepompt. Als het meer leeg was, kon er op de zeebodem worden gebouwd. Omdat de zware sluizen niet op de zachte zeebodem gebouwd konden worden, sloeg men eerst lange palen in de bodem. Op de palen legde men een betonnen vloer van drie meter dik. Op die vloer werden de sluizen gebouwd. Toen de sluizen klaar waren, werd de ringdijk weer afgegraven en stonden de sluizen in zee. Er is veertien jaar gewerkt aan de Haringvlietdam en de sluizen (van 1957-1971).

De Brouwersdam (1972)

Met de Brouwersdam werd de Grevelingen helemaal afgesloten. Op sommige plaatsen is de zeearm erg diep, op andere plaatsen zijn er zandbanken. Men bouwde eerst een stuk van de dam op de zandbanken. Men begon weer vanaf de oevers te bouwen. Er bleven twee gaten over; het ene werd gesloten met caissons, het andere gat met grote betonblokken die met een kabelbaan naar beneden werden gegooid. De Brouwersdam was in 1972 klaar. De zeearm tussen de Brouwersdam en de Grevelingendam heette voortaan het Grevelingenmeer. Het Grevelingenmeer heeft een vast waterpeil maar is wel zout gebleven.

In 1978 werd in de Brouwersdam een spuisluis gebouwd om vers zeewater in de Grevelingen te laten binnenstromen.

De stormvloedkering in de Oosterschelde (1986)

Het oorspronkelijke plan was om de Oosterschelde helemaal af te sluiten. Maar heel veel mensen waren het hier niet mee eens. In de Oosterschelde worden veel oesters en mosselen gekweekt. Bovendien leven er veel planten en dieren die in zout water thuis horen en niet kunnen leven in zoet water. Er werd dan ook heftig geprotesteerd tegen de afsluiting van de Oosterschelde. Men bedacht dan ook een plan waar nog steeds zout water de Oosterschelde binnen kon stromen en waar ook de veiligheid van de mensen gegarandeerd was. Omdat de monding van de Oosterschelde erg groot is, werd er middenin een eiland aangelegd; het werkeiland Neeltje Jans. Vanaf beide kanten werd toegewerkt naar het eiland. In de Oosterschelde werden 65 pijlers geplaatst. Tussen de pijlers kwamen schuiven. De schuiven rusten op betonnen drempels. Bij gewoon weer staan de schuiven omhoog, bij gevaarlijke situaties gaan ze naar beneden. In 1966 begon men met de bouw van de stormvloedkering. Twintig jaar later, op 4 oktober 1986, stelde koning Beatrix de kering in bedrijf.

De Maeslantkering (1997)

Op 10 mei 1997 opende koningin Beatrix de laatste van de Deltawerken: de Maeslantkering in de Nieuwe Waterweg bij Rotterdam. Bij een dreigende overstroming sluiten twee enorme witten deuren de Nieuwe Waterweg af; op deze manier wordt Zuid-Holland beschermd tegen het hoge water. Deze stormvloedkering is bijna 300 meter lang.

Weet je wat giertij is?
Giertij is de Zeeuwse naam voor springtij.

Weten jullie waarom er nooit bomen op zeedijken staan?
Op zeedijken staan geen bomen. De veiligheid laat dit niet toe. Als bomen ontwortelen ontstaat er een diepe kuil in de dijk. Zo'n kuil kan door weer en wind worden uitgeslepen, waardoor de dijk minder stevig wordt. Bovendien vangen bomen veel licht weg, waardoor het gras onder de boom minder kan groeien. Op rivierdijken zie je soms wel bomen. De stormen zijn hier minder hevig dan aan de kust, waardoor een boom minder snel zal omwaaien.

Opdracht 5

Waarom is de Westerschelde niet afgesloten?

Zoek op het internet meer informatie op over de Deltawerken.

Weten jullie wat een dijkwerker is?
Tot aan de tweede helft van de 20e eeuw was de bouw en het herstellen van de dijken voornamelijk handwerk. De mensen die dit deden noemde men dijkwerkers. Men verplaatste de grond nog met de hand en kruiwagens. Gemiddeld kon een man per dag tien kubieke meter grond onderspitten en over tien meter verplaatsen.